

Premis Ramon Llull 2001

Premis a les ciències

- **Andreu Ripoll Muntaner**

Barcelona 1933. Doctor en enginyeria. De família mallorquina, de molt petit tornà a Mallorca.

El 1952, ingressà a l'Acadèmia Militar de Saragossa i el 1957 deixà l'exèrcit. Obtingué el títol d'enginyer a l'Escola Politècnica de Madrid i amplià estudis sobre investigació operativa a la Universitat Complutense de Madrid (1964-66) i al Centre de Vol Espacial Goddard, de Maryland (Estats Units, 1967-68). Fou professor de la Universitat Politècnica de Madrid (1966-68) i es doctorà en enginyeria a l'Escola Superior Politècnica. Entre 1965 i 1968 fou cap de la secció d'enginyers que instal·laren a Espanya els míssils Hawk. Fou sotsdirector i cap del Departament de Manteniment i Operacions de l'Estació de Seguiment Espacial de l'Agència Aeronàutica i Espacial dels Estats Units (NASA) de Fresnedillas (Madrid) i participà en els programes Apollo, Skylab i Apollo-Soyuz (1968-75).

Organitzà i dirigí l'Estació de Seguiment Espacial de l'Agència Espacial Europea –ESA- de Villafranca del Castillo (Madrid), entre 1975 i 1988. Des d'aquesta estació impulsà programes d'exploració dels raigs ultravioleta i dels raigs x mitjançant observatoris situats a l'espai. El 1982, organitzà el Congrés Internacional d'Investigadors dels Raigs Ultravioleta. El 1983, fou el cap d'un grup d'enginyers que estudià la creació d'un satèl·lit espanyol de comunicacions. El 1986, féu part de l'equip que redactà el Pla nacional de l'espai espanyol. A més, ha estat impulsor i director (1988-94) del Centre Europeu d'Astronautes de l'ESA, situat a Colònia (Alemanya). Des d'aquest càrrec fou el responsable d'establir els criteris de selecció i entrenament dels astronautes europeus. El 1994, tornà a Mallorca.

És coautor d'*Electrònica militar* (1984), director científic d'*El gran atlas del espació* (1987) i ha col·laborat a la *Enciclopedia de Aviación y Astronáutica* (1972), *The Cambridge Encyclopaedia of Space* (1990) i *Atlas de l'Espace* (1990). Ha publicat nombrosos articles de recerca científica i tècnica a *Bit, Ibérica, Actualidad Científica Española, Space Technology, Acta Astronáutica, ESA Bulletin* i *La Revista de Aeronáutica y Astronáutica*. També ha publicat articles de caràcter divulgatiu a diaris com *El País* i *La Vanguardia* i a revistes com *Actualidad Electrónica, Conocer* i *Electrónica Hoy*.

Ha estat membre del jurat del premi Príncep d'Astúries (1989-90) i fa part del consell de l'Institut Nacional de Tècnica Aeroespacial d'Espanya (des de 1989). Des de 1992, és membre de l'Acadèmia Astronàutica Internacional (IAA) i membre de l'Acadèmia d'Enginyeria (Madrid), des de 1994.

Premi a les lletres

- **Jocelyn Nigel Hillgarth**

El professor Hillgarth (Londres, 1929) ha estat catedràtic d'Història al Centre d'Estudis Medievals de la Universitat de Toronto (Canadà) i Senior Fellow del Pontifical Institute of Medieval Studies. S'ha especialitzat en temes d'història i cultura catalana i hispànica de l'edat mitjana, sobretot en tres grans àmbits: l'Espanya visigòtica, del qual és fruit *Christianity and Paganism, 350-750, The Conversion of Western Europe* (1986); la Corona d'Aragó i el Regne de Castella als segles XIII, XIV i XV, amb *The Spanish Kingdoms, 1250-1516* (1976-78; traducció espanyola, 1979-84) com a obra més significativa; i la història intel·lectual i cultural de Catalunya i de Mallorca a l'edat mitjana, amb *Ramon Llull and Fourteenth Century France* (Oxford, 1971; versió catalana, *Ramon Llull i el naixement del lul·lisme*, Barcelona, 1998) i els dos imponents volums del seu *Readers and Books in Majorca, 1229-1550* (1991). És, a més, membre corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (1974) i de l'Institut d'Estudis Catalans (1996).

La contribució del professor Hillgarth als estudis sobre Ramon Llull i el lul·lisme ha esdevingut un punt de referència bàsic que ha permès una concepció renovada de la figura històrica del més gran dels intel·lectuals de parla catalana. Especialment rellevant és el seu estudi, ja esmentat, *Ramon Llull i el naixement del lul·lisme*, que representa una fita ineludible per als estudis lul·lians moderns des de la seva aparició (1971), del qual, finalment, ja disposam una versió catalana actualitzada (1998). Es tracta d'un estudi històric de gran abast sobre la significació i la influència de la figura i de l'obra de Ramon Llull en el món del seu temps, i sobre la formació del primer lul·lisme parisenc a l'entorn de l'obra de Tomàs Le Myésier. El llibre analitza magistralment les relacions del beat Ramon amb els poders civils i amb el papat coetanis; la seva posició sobre els grans problemes que li eren contemporanis; els esforços i les estratègies per a la difusió de la seva obra; els primers deixebles i el gran *Electorium* de Le Myésier; i el lul·lianisme en la història cultural europea des del segle XII fins al XVIII. Els estudis lul·lians del professor Hillgarth, d'altra banda, tenen una amplitud temàtica i una gran varietat metodològica. Comprenen recerques sobre la presència d'eremites entre els primers seguidors del beat Ramon a Mallorca, catàlegs utilíssims de manuscrits, semblances sobre Ramon Llull a diverses enciclopèdies angleses i americanes, estudis sobre la *Vita coetanea* lul·liana, sobre el lul·lisme mallorquí i francès dels segles XIV i XV, etc. En l'actualitat, Hillgarth, encara en actiu, ha treballat en una recopilació de les fons històriques conservades sobre Ramon Llull, que constituirà una nova peça fonamental per als estudis lul·lians contemporanis; és el *Diplomatari lul·lià: documents relatius a Ramon Llull i a la seva família*, que té en premsa a la col·lecció «Blanquerna» que promouen la Universitat de les Illes Balears i la Universitat de Barcelona.

Finalment, cal fer notar que el professor Hillgarth, pel prestigi internacional que ha aconseguit com a lul·lista i com a medievalista, ha estat un dels

brillants ambaixadors que la cultura catalana ha tingut en els darrers quaranta anys en l'àmbit universitari i de l'alta recerca històrica. El seu nom figura a totes les enciclopèdies i repertoris sobre l'edat mitjana d'arreu del món associat a Ramon Llull i a la història catalana medieval. La seva contribució ha estat decisiva per aconseguir que l'enorme i complexa figura de pensador, d'escriptor i d'apòstol, del beat Ramon, rescatada de les inacabables confusions que el feien un foll, un alquimista o un heretge, sigui tractada amb més respecte, rigor i precisió.

- **Andreu Murillo Tudurí**

Nascut a Maó el 22 de juny de 1930, reuneix en la seva ja llarga trajectòria diversos aspectes: l'ensenyament, l'historiador, l'home d'acció, l'activista per la cultura catalana...

Llicenciat en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona, especialista en història moderna i contemporània, va exercir de mestre d'ensenyança primària a Girona, primer, i a Maó fins a la seva jubilació.

Murillo és l'historiador per antonomàsia, l'home ara interessat en el segle XIX, després en el segle XVI i, més tard en la Guerra Civil, tan propera i tan inconeguda. Un home amb gran diversitat d'interessos intel·lectuals, però amb el propòsit comú de llegir el passat que ens ha conformat i donar-lo a conèixer. Murillo és redactor de diverses entrades que la *Gran Enciclopèdia Catalana* té per a Menorca i ha estat encarregat d'elaborar els fascicles d'història de l'*Enciclopèdia de Menorca*. És membre de l'Institut Menorquí d'Estudis i del seu Consell Científic.

Andreu Murillo també és durant molts d'anys el punt de referència obligat de la cultura de signe progressista i catalanista. És l'home que intervé als congressos i a les trobades en nom de Menorca, l'etern representant a les taules rodones, el conferenciant, el polemista al diari, el prologuista, el pregoner de la Festa Major, és a dir, l'intel·lectual al carrer. Però, sobretot, és l'home que ens recorda els temps difícils de la resistència i la dignitat, i, per tant, la continuïtat d'un fil que no s'acaba de rompre: són els anys 50 i 60, els anys del catalanisme polític.

A tot això, hi hem d'afegir la seva tasca com a ensenyant, en la qual ha sabut combinar la feina diària a l'aula amb el cultiu silenciós de nombroses recerques. Mai no ha deixat el món de l'ensenyament: primer, va ser director del Centre de Recursos i, actualment, és coordinador de la UNED. En aquest camp, ha participat a les diverses escoles d'estiu, a Prada, al Primer Encontre de Ciències Humanes i Socials dels Països Catalans, a la Segona Setmana de Cultura Catalana a la Universitat de Barcelona i, també, a les Trobades a les Illes de la Mediterrània. Fou secretari de l'Ateneu de Maó els anys 60, conseller de Cultura del Consell Insular de Menorca en els anys de la preautonomia (1979-83), etapa en què també va fer part del Consell General Interinsular i va intervenir directament en la ponència redactora de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.

De les seves obres cal citar *La revolució menorquina de 1810* (1977); *Documentació medieval menorquina: el llibre la Cort Reial de Ciutadella, índex de cartes registrades des de 1350 a 1403* (1981); *L'home i la terra a Ferreries: finals del segle XVI i començaments del XVII* (1987); i, en col·laboració amb Ramon Rosselló Vaquer, *Aportació documental a la història de Menorca; El segle XV; Els jueus dins la societat menorquina del segle XIV* (Maó, 1990); *La revolta menorquina contra Joan II (1463-1472)* (Maó, 1981).

El 1995 rebé el premi Josep M. Llompart, als premis 31 de Desembre de l'OCB.

Premi a l'activitat esportiva

- **Margalida Fullana Riera**

Sant Llorenç des Cardassar, 1972. Ha estat la primera dona mallorquina campiona del món del ciclisme en la modalitat de *mountain bike* o bicicleta de muntanya. Margalida Fullana en un principi volgué seguir les passes del seu il·lustre pare i, amb setze anys, participà en la seva primera cursa de ciclisme en ruta, i mantingué en aquesta disciplina fins que amb vint-i-tres anys decidí provar sort en *mountain bike*.

El 1988 guanyà el campionat d'Espanya de l'especialitat, però seria 1999 el seu millor any ja que guanyà la Copa del Món disputada a Madrid (Espanya), la Copa del Món disputada a Plymouth (Anglaterra) i la Copa del Món que se celebrà a Houffalize (Bèlgica). Fou campiona del món de relleus per equips i campiona del món de *cross country* a Are (Suècia). També el 1999 guanyà dos títols de campiona d'Espanya: un en *mountain bike* i l'altre de fons en carretera.

Margalida Fullana va tornar a proclamar-se campiona del món per equips a Serra Nevada (Granada), i el dia 11, en el mateix escenari, campiona del món individual en *mountain bike*, seguida de la canadenca Alison Sydor i de la italiana Paola Pezzo. Una caiguda en l'Olimpíada de Sydney 2000, on era la màxima favorita per aconseguir l'or olímpic, la relegà a un tercer lloc en el pòdium. Margalida Fullana, considerada per tots la màxima favorita, hagué de conformar-se amb la Medalla de Bronze.

En qualsevol cas, un honor impagable, perquè aquesta fita la convertiria en la primera dona mallorquina de la història que pujava al pòdium olímpic, a més a més de ser també la primera campiona del món en ciclisme.

- **Joan Llaneras**

Porreres 1969. Llaneras començà molt prest a acumular grans èxits. En 1986 i 1987 fou campió d'Espanya juvenil en la modalitat de contra-rellotge. Com a amateur, en 1989 es proclamà campió d'Espanya de Persecució Olímpica. Alternant la pista amb la ruta ha format part dels següents equips: Cesaden (1990); Platja d'Aro i ONCE (1991-95) i United States Postal (1998).

L'any 1995 aconseguí el rècord nacional de Persecució individual i en 1996 quedà en cinquena posició en la prova de Persecució per equips i sisè en puntuació a l'Olimpíada d'Atlanta. Ha estat cinc vegades campió del món, dues vegades en les modalitats de Puntuació a Manchester (Anglaterra, 1996) i a Bordeus (França, 1998), i altres dues a l'americana a Perth (Austràlia, 1997), formant parella amb el també mallorquí Miquel Alzamora, i a Berlín (Alemanya, 1999), formant parella amb el català Isaac Gálvez.

Però en Joan Llaneras Rosselló entraria a la història com el primer ciclista mallorquí campió olímpic, quan el 20 de setembre de 2000 va aconseguir la Medalla d'Or en l'especialitat de puntuació a l'Olimpíada de Sydney. Un extraordinari èxit al qual hem de sumar, també en el 2000, la Medalla de Bronze en puntuació en la Copa de Món de Moscou; la Medalla d'Or a l'americana en la Copa del Món de Mèxic, i la Medalla de Plata a la americana en el campionat del Món disputat a Manchester i la Medalla d'Or en puntuació que el converteix en un dels ciclistes més guardonats de la història.

- **Xavier Torres Ramis**

Palma, 1974. Amb una minusvalidesa d'amputat, categoria S5/SM4, és un dels millors nedadors paralímpics de la història.

La seva espectacular carrera d'èxits es va iniciar en el campionat del món júnior disputat a la localitat francesa de Sant Étienne l'any 1990 on va guanyar la Medalla d'Or en 150 metres estils, 50 metres braça i 50 metres papallona, i la Medalla de Plata en 50 metres esquena i 50 metres lliure.

Aquest èxit tingué continuïtat en els Jocs Paralímpics de Barcelona 92 on guanyà la Medalla d'Or en 4x50 metres lliures, la Medalla de Plata en 150 metres estils i 4x50 metres estils i la Medalla de Bronze en 100 metres braça i 50 metres papallona.

En el Campionat del Món disputat l'any 1994 a l'illa mediterrània de Malta, Xavi Torres va tornar amb la Medalla d'Or en 150 metres estils, 50 metres braça i 4x50 metres lliures, la de Plata en 40x50 metres papallona. El seu nom era reconegut arreu del món.

L'any 1996 va participar en els Jocs Paralímpics d'Atlanta, on va guanyar la Medalla d'Or en 150 metres estils, la Medalla de Plata en 4x50 metres lliures i la Medalla de Bronze en 4x50 metres estils. En aquestes distàncies

no tenia rival com quedaria ben demostrat en els Jocs Paralímpics de Sydney 2000 on va guanyar la Medalla d'Or en 150 metres estils i 4x50 metres estils i també Medalla d'Or en 50 metres relleus i Medalla de Bronze en els 50 metres braça.

Setanta-tres vegades campió d'Espanya en diferents especialitats i distàncies des de 1989, té els rècords del món de 150 metres estils amb una marca de 2.37.94 aconseguida precisament a Sydney 2000 i que superava el seu propi rècord mundial aconseguit a Atlanta 96 en 2.38.64.

Premi a l'activitat cívica

- **Llorenç Tous Massanet**

Capdepera 1933. Teòleg i poeta. El 1957, fou ordenat de prevere. El 1960, es llicencià en teologia i sagrada escriptura a la Pontifícia Universitat Gregoriana i al Pontifici Institut Bíblic de Roma. Fou professor del Seminari de Mallorca (1960-70) i és des de 1970 professor del CETEM. El 1962, fou nomenat canonge. Va ser (1986-89) vicepresident del Capítol Catedralici de Mallorca. Ha publicat les obres *Cala Gat: reflexions* (1974), *Cristo en casa 74: Emisiones bíblicas* (1975), *Experiencias humanas* (1975), *Los sentidos del espíritu* (1975), *San Juan un teólogo de hoy: comentario al IV Evangelio* (1978), *Trapos al sol: experiencias de Dios con los pobres* (1989), *El vell vident: retalls de vida en l'esperit* (1990), *Llavor de mostassa* (1990), *Matzoc: diari d'un pelegrí* (1990), *Como la sal: comentarios als evangelis dels diumenges i festes* (1992), *Homilies del cicle B i Vitrales de la catedral de Mallorca* (1993), amb fotografies de Pere Coll.

Ha col·laborat a revistes com *Comunicació*, *Bíblia y Fe* i *Arran*. Des del decenni de 1980, ha estat especialment rellevant la seva tasca social en el Jonquet i a la Presó Provincial. El seu pensament i la seva poesia reflecteixen el patiment i la marginació des del vessant evangèlic i de compromís.

Premi a la iniciativa econòmica

- **Fundació Deixalles**

La Fundació Deixalles és una institució fundada a Palma l'any 1987 per Acció Social de Càritas Diocesana i per la Federació de la Petita i Mitjana Empresa de Mallorca, PIMEM.

Els tallers on els beneficiaris de Deixalles fan la seva feina tenen una funció doble: social i terapèutica i de recuperació de residus sòlids urbans.

Taller de Fusteria: restauració de mobles i recuperació de fusta vella per a mobles nous.

Taller d'electrodomèstics: reparació d'electrodomèstics i desballestament dels que no es poden reparar per reciclar-los.

Selecció de roba i paper: selecció de roba segons les seves qualitats i posterior premsat. Selecció i premsat de paper.

Selecció de llaunes: separar llaunes d'alumini de les fèrriques.

Selecció d'ampolles: selecció de les ampolles senceres que poden ser reutilitzades.

Educació ambiental: el Consell de Mallorca, la Fundació Deixalles, el GOB i Apotecaris Solidaris, han constituït el GABINET D'EDUCACIÓ AMBIENTAL, que té com a funció la posada en marxa d'una àmplia estructura d'educació ambiental al servei de la societat mallorquina, mitjançant activitats a les escoles, als instituts i a les organitzacions cíviques ciutadanes en general.

Recollida selectiva: des del 1994, Deixalles és la responsable de la **recollida selectiva** amb fins de reciclatge de tots els **Parcs Verds** dels pobles de Mallorca, mitjançant un conveni entre Deixalles, el Consell de Mallorca i els ajuntaments.

Gabinet d'inserció sociolaboral: projecte inclòs en la iniciativa europea "Empleo Horizon", cofinançat pel Fons Social Europeu, el Govern de les Illes Balears i l'Ajuntament de Palma que centra les seves activitats en:

- Formació tècnica i social amb objectius d'inserció socio-laboral.
- Constitució d'empreses amb objectius socials i ambientals.
- Col·locació laboral per a persones provinents de l'atur de llarga durada, amb els següents resultats:
  - 47 persones formades.
  - 225 persones col·locades per compte d'altri.
  - Constitució de quatre empreses:
    1. Escapats SL. Missatgeria en bicicleta.
    2. Llar i Ambient de ses Illes SL. Bioconstrucció.
    3. Quercus. Cooperativa de restauració de mobles i tapisseria.
    4. Ecollauna Balear, SL. Recollida de llaunes.

Formació de tècnics de grau mitjà relacionats amb la recollida selectiva, la recuperació i el reciclatge dels residus sòlids urbans. Aquest projecte el cofinancen el Fons Social Europeu i el Consell de Mallorca.

Premi a les arts

- **Rafael Tur Costa**

Santa Eulària (Eivissa), 1927. Pintor. Va estudiar a l'Escola d'Arts i Oficis Artístics d'Eivissa, encara que la seva formació es pot qualificar de bàsicament autodidàctica.

El 1955 va conèixer els integrants de la Hochschule Für Bildende Kunste de Berlín, un grup d'estudiants alemanys de belles arts, entre els quals hi havia Anneliese Wit, amb qui posteriorment es casà. El coneixement d'aquest grup i d'alguns dels seus professors va ser per a Tur Costa un vertader descobriment pel que significava de contacte amb els plantejaments artístics d'avantguarda europea, en uns anys d'escassa relació cultural d'Espanya amb la resta del món.

La inquietud el dugué a interessar-se molt aviat per tot el que es feia fora de l'illa, sobretot en els cercles de Madrid i Barcelona.

El 1959 Eivissa va veure néixer el Grupo Ibiza 59, amb el qual Tur Costa va mantenir un tracte constant i que va ser cabal d'influències formals, sobretot en la seva obra de començaments dels anys seixanta.

La seva primera exposició individual va ser el 1962 a la Sala de Cultura de la Caixa de Pensions, d'Eivissa, on tornaria a exposar l'any següent.

En les seves primeres obres abstractes de la dècada dels seixanta apareix predominantment el color negre, que aviat va ser desterrat pel blanc i per altres d'intensa vibració, que anaven ocupant l'espai pictòric de manera característica i per sempre.

Al començament dels anys setanta, l'obra de Tur es personalitzà pel l'elecció del blanc com espai-color i dels traços de perfil informalista de colors purs i argent. A la seva obra es manifesta amb força la preocupació per les textures de la matèria. Apareixen *collages* en què els papers se superposen a la tela cercant la profunditat dels blancs, però també una reflexió sobre l'espai plàstic mateix. En aquesta dècada, precisament, quan la seva obra reflecteix un fort principi per racionalitzar l'espai seguint les formes geomètriques.

«El blanc és el gran fons bàsic sobre el qual basteix uns traçats lineals que estructuraven les configuracions formals de les seves teles. Ni els gruixos ni els relleus no són ara importants, només la poesia i la música de l'equilibri que els colors, les formes i els retalls de diari van determinant. Eivissa hi resta present, no pas d'una manera fotogràfica, ans d'una manera atmosfèrica (llums, tons, colors...)» (Daniel Giralt-Miracle)

Els anys setanta són per al pintor de gran activitat creativa i expositiva. També és un temps d'amplis reconeixements de la seva obra. Va exposar a la galeria Carl van der Voort (Eivissa, 1970, 1972, 1974, 1976 i 1978), a les galeries Nova (Barcelona, 1971), Pakhaus (Berlín 1973), Sala Pelaires (Palma, 1975), Berdussán (Saragossa, 1976), Internacional (Madrid, 1976), Ponce (Ciutat de Mèxic, 1976) i René Metras (Barcelona, 1977).

Els anys vuitanta es caracteritza per una conjunció d'aspectes informalistes i geomètrics, que atorguen a l'obra una major riquesa de textures. L'artista alenteix les exposicions i es limita a mostrar la seva obra a l'illa (Museu d'Art

Contemporani d'Eivissa, 1983; i galeria Carl van der Voort, 1988); a Barcelona (René Metras, 1980) i a Palma (Sala Pelaires, 1980).

El 1990 la seva obra va fer part de la col·lectiva «Construcció, gest i color», organitzada per la Caixa de Balears «Sa Nostra». Aquest mateix any, torna a exposar a Mallorca (galeria Urbe, Alcúdia). El 1992, ho fa a la Bisart (Palma) i a la Carl van der Voort i a la Sala de Cultura de «Sa Nostra» d'Eivissa. Arran d'aquesta exposició, Antoni Marí reflexiona sobre la pintura de Tur Costa: «Fa com si s'endugués la consciència cap a l'espai on la consciència es troba, sola, amb el fonament de la seva pròpia activitat. Un espai on no hi ha lloc per a cap paraula, perquè les paraules no poden donar nom al pur flux de la llum del pensament, a l'esdevenir de la idea. Res no hi pot la paraula en aquest espai de la pura paradoxa, on res no és el que sembla i cap cosa el que hi apareix. La pintura de Rafael Tur Costa mou al pensament, perquè aquest pintor pensa quan pinta. No pinta el que veu, pinta el que pensa i, sobretot, el que va pensant, mentre pinta. No és un pensament clos, reclòs en ell mateix, i en ell mateix absort, és un pensament que es desplega, lliure, a la recerca d'aquella certitud que sap inassolible. Una certitud que és aquí un llampec, una veritat resplendent i fugissera que, quan es mostra, ja no hi és, o que es dona a veure precisament en la seva absència i la seva fuga. Una pintura que és la recerca de la certitud i la constatació de la seva impossible realitat». El 1997, el Casal Solleric de Palma, la Caixa de Balears, «Sa Nostra» i el Museu d'Art Contemporani d'Eivissa li varen dedicar una gran antològica.

Ha participat en nombroses exposicions col·lectives arreu d'Europa i els EUA. Hi ha obra seva al Museu d'Art Contemporani d'Eivissa, al fons d'art de l'Ajuntament de Palma i del Govern de les Illes Balears, al Museu Internacional Salvador Allende i a la National Gallery of Modern Art de Nova Delhi.

La seva obra fa compatible l'autenticitat més pura de l'illa amb l'interès per l'art més cosmopolita.

- **Maruja Alfaro Brenchat**

Barcelona, 1930. Actriu. Comença la seva vida artística amb la companyia de Marcos Redondo (1947), interpretant sarsueles com *Katiuska*, *La dolorosa*, etc. Després, entra en el grup de teatre dels Obrers Catòlics i passa a formar part successivament de la companyia anomenada Illa d'Or i de la Companyia Majòrica. Va ser cofundadora de l'Agrupació Bellver i del grup de l'Assistència Palmesana, del qual va ser directora d'escena i actriu. Va ser també cofundadora i copropietària de la Companyia Zanoguera-Alfaro. Ha col·laborat amb diversos grups teatrals com la companyia de Xesc Forteza, Anselm Turmeda, Iguana Teatre, Teatre Principal, etc.

Enquadrada dins el teatre costumista, ha representat preferentment obres de Joan Mas, Maurici Gallardo i Andreu Amer, així com de Xesc Forteza, al

costat del qual va treballar a *Téntol, que és una guerra femella* i *Majòrica 81*.

Ha participat en més de 70 muntatges teatrals, entre els quals destaquen: *Cavallet, quan eres jove...*, *És na Xima xema? Allò que tal vegada s'esdevingué*, *Ai Quaquín, que has vengut de prim!*, *Les alegres casades de Windsor*, *La importància de ser Frank*, etc.

És especialment memorable la interpretació que va fer de dona Obdúlia, en el muntatge teatral que sobre la novel·la de Llorenç Villalonga, *Mort de Dama*, portà a terme Pere Noguera.